

FinUnionsin elinkeinopoliittinen kanta

Kansainvälinen kilpailu on kiristynyt viime vuosina rajusti. USA:n ja Kiinan valtiontukipolitiikka ja nousevat kaupan esteet aiheuttavat ongelmia eurooppalaiselle teollisuudelle. Myös osa EU:n jäsenmaista on ryhtynyt aggressiiviseen valtiontukikilpailuun. Jäsenmaiden haitallisen kilpailun estämiseksi ja sisämarkkinoiden varjelemiseksi toimenpiteitä tarvitaan ensisijaisesti EU:n tasolla, ei niinkään kansallisesti.

Eurooppalaisen elinkeinopoliitiikan tehtävä on tukea kasvua ja työllisyystavoitteiden täyttymistä. Yhtä tärkeää on, että se luo eurooppalaisille lisää hyvinvointia, vahvistaa työelämän laatua ja tukee EU:n sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamista. Oikeudenmukainen vihreä ja digitaalinen siirtymä, väestön ikääntyminen, vanheneva infrastruktuuri sekä Euroopan vakauden ja turvallisuuden edistäminen edellyttävät koordinoitua elinkeinopoliitiikkaa.

EU tarvitsee kilpailukykyrahaston

Vihreän siirtymän vauhdittaminen, infrastruktuurin päivittäminen, turvallisuuden vahvistaminen, digitalisaation edistäminen sekä koulutuksen ja osaamisen parantaminen vaativat valtavia investointeja. Asiantuntija-arvioiden mukaan EU:ssa tarvitaan vuotuisia lisäinvestointeja vähintään satoja miljardeja euroja. Investoinneista valtaosa tulisi tehdä ylikansallisesti ja EU:n koordinoimana.

Yksittäiset EU-maat eivät pysty yksin tekemään välttämättömiä investointeja. Investointeja rajoittavat myös uudet finanssipolitiikan säännöt. Näistä syistä EU tarvitsee kilpailukykyrahaston rahoittamaan

investointeja. Rahasto on myös väline hillitä jäsenmaiden välistä haitallista kilpailua, suojata sisämarkkinoiden toimintaa sekä kohdentaa varoja EU:n yhteisiin strategisiin hankkeisiin.

Investointeja on mahdollista rahoittaa eri keinoin. Vaihtoehtoja ovat muun muassa EU:n omien varojen kasvattaminen, jäsenmaksujen korottaminen, budjetin sisäiset uudelleenjärjestelyt sekä eurobondien käyttö. Investointitarpeet ovat niin suuria ja kiireellisiä, ettei eurobondeja voi sulkea vaihtoehtojen ulkopuolelle. Rahastojen tai omien varojen käyttö mahdollistaisivat tehokkaimmin fiskaalisen ja strategisen kohdentamisen.

- EU:ssa on perustettava yhteinen rahasto, joka vahvistaa kilpailukykyä, strategista riippumattomuutta ja EU:n globaalia asemaa.
- Rahasto tulee toteuttaa niin, että se koordinoi EU:n toimintaa, hillitsee jäsenmaiden välistä haitallista tukikilpailua ja ehkäisee päällekkäisiä kansallisia toimia.
- Kilpailukykyrahastosta jaettavia varoja ei pidä alistaa koheesio- ja aluepolitiikan välineeksi. Varoja pitää kohdentaa parhaan potentiaalın omaaviin hankkeisiin.

Julkinen tuki edellyttää kestävät kriteerit

Julkista tukea kasvatettaessa korostuvat rahanjaon viisaat periaatteet. Tukea pitää ohjata markkinaneutraalisti, huippuosaamiseen perustuen sekä talouden uudistumista ja kestävää kehitystä vauhdittaen. Lisäksi julkisen tuen pitää edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta, koska se on elinehto EU:n kunnianhimoiselle ilmasto- ja teollisuuspolitiikalle.

Tuen saamiseen voi liittää esimerkiksi sosiaalisia vähimmäisehtoja. Kokemukset niistä ovat maailmalla hyviä. Kriteerinä on syytä olla esimerkiksi työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen ja yritys vastuuseen

sitoutuminen. Euroopan eri rahoitusinstrumenttien määrää tulisi karsia, mutta kokoa kasvattaa. Lisäksi tukien jaossa pitää:

- edistää EU:n yhteisiä strategisia tavoitteita ja tuensaajien sitoutumista EU:n arvoihin.
- investoida esimerkiksi toimialojen yhteiseen infrastruktuuriin, koulutukseen ja tutkimukseen. Tuen tulee olla teknologianeutraalia.
- kohdentaa tuki taloutta kestävästi uudistaviin kohteisiin, kuten murroksellisiin teknologioihin sekä positiivisia ulkoisvaikutuksia synnyttäviin hankkeisiin.
- yksittäisten yritysten tukemisessa valintojen pitää perustua ”excellence-periaatteeseen” eli potentiaaliin ja laatuun.
- alue- ja koheesiopolitiikka on jatkossakin tärkeää, jotta koko unionin alueellinen hyvinvointi voidaan turvata sisämarkkinoiden kehittyessä. Kilpailukykyrahaston investointeja ei kuitenkaan pidä kohdentaa koheesion lähtökohdista.
- Tuen saamiselle pitää asettaa sosiaalisia ehtoja, kuten sitoutuminen työehtosopimusten noudattamiseen ja järjestäytymisvapauden kunnioittamiseen, yritysvastuun noudattamiseen, yritysten työntekijöiden osaamisen päivittämiseen sekä laadukkaiden työpaikkojen luomiseen.

Oikeudenmukaiseen siirtymään vauhtia

Oikeudenmukainen vihreä ja digitaalinen siirtymä on välttämättömyys. Vihreä siirtymä tarkoittaa jatkossa yhä enemmän kilpailua valtavista ja nopeasti kasvavista tuote- ja palvelumarkkinoista. EU on fossiilienergian suuri nettotuoja toisin kuin esimerkiksi USA tai Venäjä. Tämä heikentää Euroopan energiaomavaraisuutta.

EU on ollut edelläkävijä esimerkiksi päästökaupassa. Hiilirajamekanismi tulee toimeenpanna ripeästi. Lisäksi sen piiriin kuuluvia tuotteita on laajennettava. Sanktiointi ei kuitenkaan yksin riitä, vaan myös ohjaavaa lainsäädäntöä ja tukimuotoisia kannusteita pitää käyttää.

- Vihreän siirtymän hankkeet tarvitsevat riittävästi korvamerkittyä tukea. Tukea tulisi kohdentaa esimerkiksi teollisuusprosessien ja palveluiden vähäpäästöisyyden edistämiseen, puhtaan energian tuotantoon ja päästöttömän liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen.
- Energiavarastoinnin ja pienydinvoimaloiden potentiaalia ja mahdollisia hyötyjä tulisi tutkia ja edistää.
- Työntekijöille pitää taata kansallisesti riittävä sosiaaliturva sekä koulutusmahdollisuudet erityisesti muutostilanteissa.
- Kiertotalouden edellytyksiä parantavaa lainsäädäntöä on valmisteltava nopeasti. Velvoittavaa lainsäädäntöä tarvitaan esimerkiksi tuotteiden korjattavuuden ja kierrätettävyyden sekä kuluttajainformaation lisäämiseen.
- Julkisen sektorin pitää nykyistä painokkaammin edistää kestävästä kehitystä hankinnoillaan. Hinta ei voi olla tärkein hankintakriteeri.

TKI-yhteistyötä tarvitaan lisää

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla ratkaistaan yhteisiä haasteita. TKI-toiminta tarvitsee isoja investointeja, mutta tuotoksena syntyvät teknologiat ja tieto ovat usein rajattomasti hyödynnettäviä. Monella alalla ylikansallisia ponnistuksia tarvitaan myös tutkimusaineistojen ja testimateriaalien tuottamiseen. Näistä syistä TKI-toimintaan on perusteltua panostaa myös EU-tasolla, mikä osaltaan kitkisi osaajien aivovuotoa ulkomaille. Nykyisten erillisvirastojen vastuulla voisi olla oman alansa ylikansallisten tutkimusaineistojen kokoaminen, laadunvalvonta, päivittäminen sekä aineistojen käytön valvonta. Myös yhteiskäyttöistä tutkimusinfrastruktuuria olisi perusteltua lisätä EU:ssa. Pienilläkin mailla on TKI-yhteistyössä voitettavaa, mikäli sen reunaehdot asetetaan oikein.

- Julkisrahoitteisen TKI-toiminnan tuotosten tulee olla avoimessa käytössä. Parhaiden käytäntöjen leviämistä pitää aktiivisesti edistää.
- Julkisen tuen pitää kannustaa TKI-yhteistyöhön esimerkiksi tutkijayhteisöjen ja yritysten kesken.
- Kaikilla yhteisrahoitukseen osallistuvilla jäsenmailla tulee olla pääsy yhteiskäyttöiseen tutkimusinfrastruktuuriin ja mahdollisuus asettaa tutkijoitaan tutkimuskonsortioihin.

- Koulutukseen ja osaamiseen pitää panostaa. Esimerkiksi opiskelija- ja tutkijavaihtojen sekä korkeakoulujen välisen yhteistyön rahoitusta pitää lisätä.
- EU:n tulee ottaa mallia USA:n ARPA-mallisista (Advanced Research Projects Agency) organisaatioista ja perustaa vastaavia toimijoita sekä vihreän teknologian että puolustusteknologian saralle.

EU tarvitsee aidon pankki- ja pääomamarkkinaunionin

EU:n ongelma ei ole varojen puute, vaan niiden heikko kanavoituminen investoinneiksi. Pankki- ja pääomaunionin edistäminen on tärkeää, jotta yrityksille on tarjolla rahoitusmarkkinoilla riittävästi varoja investointien tekemiseen. Investointitarpeita on erityisesti yrityksillä, jotka päivittävät tuotantoaan kestävämmäksi. Julkisella tuella ei voida yksin kattaa yritysten kaikkia investointitarpeita, eikä se olisi tarkoituksenmukaistakaan. Julkisilla varoilla on kuitenkin mahdollista vauhdittaa yksityisiä investointeja.

- Vakuuksien, lainaehtojen, markkinainformaation ja maksukyvyttömyystilanteiden sääntelyä pitää yhdenmukaistaa EU:ssa.
- Pankki- ja pääomaunioni tarvitsee yhteisiä ylikansallisia markkinavalvojia ja -instituutioita.
- Digitaalinen euro ja yhteinen eurooppalainen maksujärjestelmä pitää ottaa käyttöön.

Sääntelyn yhdenmukaistamista, mutta ei hinnalla millä hyvänsä

EU tuottaa vuosittain huomattavan määrän uusia lainsäädäntöhankkeita. Valtaosa niistä on sisämarkkinoiden teknistä sääntelyä, kuten tuotteiden ominaisuuksia koskevia vaatimuksia, joita jäsenmaat täydentävät kansallisella sääntelyllään. Liiallinen ja hajanainen sääntely voi heikentää sisämarkkinan toimintaa. Sääntelyn tarve on aina arvioitava huolellisesti. Sääntely luo myös osaltaan edellytykset sisämarkkinoiden olemassaololle. Sääntelyn karsimisen ei pidä olla itsetarkoitus, eikä sitä pidä tehdä prosentuaalisen tavoitteen pohjalta.

- Sääntelyn tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa on huomioitava ensisijaisesti kuluttajien aseman parantaminen sekä reilun kilpailun edistäminen. Kuluttaja- ja kilpailuviranomaisten toimivaltaa pitää vahvistaa.
- Sosiaalisia oikeuksia, työntekijöiden oikeuksia tai ympäristöä koskevaa sääntelyä ei pidä karsia, vaan sääntelyn muutoksilla tulee vahvistettava sen tasoa ja oikeuksien suoja.

Lisätiedot:

- Susanna Salovaara, johtaja, Finunions, +32 488 47 95 08, susanna.salovaara@finunions.org
- Tatu Knuutila, ekonomisti, SAK, +358 50 075 3999, tatu.knuutila@sak.fi
- Patrizio Laina, pääekonomisti, STTK, +358 40 583 4432, patrizio.laina@sttk.fi

